

Mari Serine Kannelønning, spesialbibliotekar ved OsloMet — storbyuniversitetet, Norge, marika@oslomet.no
Sunniva Evjen, førsteamanuensis, Institutt for arkiv- bibliotek- og informasjonsfag, OsloMet –
storbyuniversitetet, Norge, suev@oslomet.no

Tillit og tverrfaglighet

-om bibliotekaren som forskerstøtte

Abstract

Technological advancements and reforms in the university sector have changed the conditions under which researchers and academic staff work. In turn, university libraries need to adapt to the changing needs of this particular user group. This article highlights which competencies and roles the university librarian needs in order to address these changing needs based on an understanding of the researcher's work context. How can the academic librarian contribute to the research process? The study on which this article is based has applied Institutional Ethnography (IE), as one methodological approach. IE puts focus on the expert knower, in this case the researcher, who can transmit work knowledge specific to the context in which he or she operates. Applying this approach is one way of dealing with challenges concerning tacit knowledge. In addition, IE provides an opening to revealing new knowledge about a well-studied issue. The data material consists of interviews with researchers (individual and group), and a workshop with academic library staff. Findings show that the researchers' demands of publications governs their prioritization, but also their relationships to technology and people. The informants' state that they need to be able to trust that librarians contribute added value and substance to the research process – only then can they be part of the research network. The informants would also like librarians to contribute with a transdisciplinary mindset in transdisciplinary research projects, that they coordinate administrative support, and take charge of research dissemination intended to "popularize" research.

Keywords: bibliotekarer, forskerstøtte, bibliotekarkompetanser, bibliotekutvikling, universitetsbibliotek

Introduksjon

Diskusjonen knyttet til bibliotekenes legitimitet og relevans har blitt ført på ulike områder de seneste årene. Det stilles blant annet spørsmål til fremtidens bibliotek tjenester, bruk og utvikling. Trenger vi bibliotek i årene som kommer? Hvilke bibliotek og hvilke tjenester vil være relevante? Og ikke minst: hvilke bibliotekarkompetanser og -roller er det behov for?

Helt siden 60-tallet har universitet- og høyskolesektoren (UH-sektoren) endret seg raskt. Høyere utdanning har blitt allemannseie i mange land, og studentkullene har økt kraftig. De siste tiårene har ledelsesformer som New Public Management vunnet frem og endret synet på hvordan utdanningsinstitusjoner skal organiseres og styres. Begge deler har medført store endringer for sammensetningen av forskeres arbeidsoppgaver og ikke minst arbeidsmengde (Kyvik, 2013; Shin & Jung, 2014). Noen av konsekvensene er at de faglig ansatte har fått flere studenter å forholde seg til, at forskning og undervisning blir målt og finansiert etter innsats, noe som igjen har

bidratt til en økning i administrative oppgaver. I tillegg til dette tegner en norsk undersøkelse av tidsbruken til faglig ansatte i UH-sektoren, et bilde av lange arbeidsdager, manglende tid til forskning og bekymring for forskningskvaliteten (Gunnes, 2018).

Forskernes endrede vilkår har påvirket hvordan de bruker bibliotekene i UH-sektoren (UH-bibliotekene). Samtidig har teknologien gjort det mulig å nå bibliotekets samlinger uten å forlate kontoret, noe som igjen har redusert kontakten mellom forsker og bibliotekar. For å tilpasse seg har UH-bibliotekene utviklet nye tjenester rettet mot forskere knyttet til blant annet systematiske litteratursøk, Open Access-publisering og forskningsformidling.

Ettersom omverdenens relevansoppfattelse av biblioteket har betydning for bibliotekenes levedyktighet, vil en innsikt i endringene og behovene i dagens UH-sektor, være et godt utgangspunkt for den videre utviklingen av fremtidens bibliotek. Denne artikkelen er tenkt som et konstruktivt bidrag til en forskningsbasert utvikling av UH-bibliotekenes arbeid med forskningsstøtte. I artikkelen ser vi derfor nærmere på dagens forskeres arbeidssituasjon og hvilke behov de har til forskningsstøtte for deretter å kunne svare på hvordan bibliotekarene kan utvikle deres rolle og tjenester rettet mot forskere.

Forskere har vært en sentral informantgruppe i studien og aspekter knyttet til deres *tause kunnskap* har hatt avgjørende betydning for utformingen av selve studien. Den tause kunnskapen knyttet til forskernes arbeid utfordrer deres mulighet til å sette ord på hvilke behov de har til forskningsstøtte. Det er derfor ikke nødvendigvis tilstrekkelig å spørre forskerne direkte om hva de ønsker eller trenger, man må også se på hva de faktisk gjør og i den forbindelse har behov for. Men fordi adferd raskt kan endre seg, for eksempel ved innføring av ny teknologi, er det ikke nødvendigvis nok å studere dagens praksis. Derimot kan det være relevant å søke forståelse for hva som *påvirker* dagens adferd — *hvorfor gjør* forskerne som de gjør? Dersom adferden skyldes systemet som UH-sektoren styres etter, er det det vi må prøve å forstå. Det vil si at tjenester som er utviklet for å avhjelpe utfordringer knyttet til systemet rundt forskerne, kan vise seg å være relevante over lengre tid enn om det tas utgangspunkt i adferden man kan se her og nå. Kunnskap om det som påvirker forskernes arbeidssituasjon vil i tillegg kunne formidles tilbake til forskerne og på denne måten bidra til å gi dem et innblikk i aspekter som ellers kunne forblitt taus kunnskap.

På bakgrunn av dette har studien foregått i tre faser i en lineær prosess med tre ulike datainnsamlingsmetoder og informantgrupper. Fra bredt fokus på forskernes arbeidssituasjon til konkretisering av relevant forskningsstøtte. Et viktig poeng i denne prosessen er at kunnskapen som ble generert i den første fasen ble brukt som utgangspunkt og bakgrunn for den neste. På samme måte dannet resultatene fra både den første og den andre fasen tematisk ramme for den siste. Slik fikk informantene en innsikt i områder de før ikke nødvendigvis kunne sette ord på, men nå kunne bruke til å artikulere sine svar ut fra.

Tidligere forskning

I løpet av de seneste årene har det skjedd en økning i antall studier av bibliotek og forskningsstøtte (Johannessen & Hidle, 2016). I følge Brewerton kan dette henge sammen med at UH-bibliotekene har endret seg i takt med omgivelsene (2012). Fokus har flyttet seg fra å primært se på samling, biblioteklokaler, læringsmiljø og studenter til også å se på forskeres behov og forskningsstøtte (Brewerton, 2012; Voog et al., 2013). Dessuten har digital teknologi fjernet det naturlige kontaktpunktet mellom forsker og bibliotekar, som igjen har krevd nyteknisk bibliotekene for å opprettholde kontakten. Men hva kan dette nye være og hva innebærer forskningsstøtte i dag?

Forskningsstøtte i dagens bibliotek

Jensen (2012) noterer to parallelle definisjoner av forskningsstøtte: 1) den brede støtten relatert til tradisjonelle oppgaver som innkjøp, fjernlån og enkle henvendelser og 2) den spesifikke forskerstøtten som innebærer hjelp knyttet til publisering som for eksempel Open Access og opphavsrett, men også spesifikk undervisning og veiledning. Wiklund og Voog (2013) slår sammen de to sporene som Jensen er inne på og fremhever især sju sentrale områder:

- samlingsutvikling i form av innkjøp og digitalisering, i tett samarbeid med forskerne
- støtte til informasjonssøking i form av kurs og veiledninger
- verktøy og hjelp til å utvikle strategier for forskere som vil holde seg oppdatert på nyeste forskning
- undervisning og veiledning i bruk av verktøy som EndNote og lignende
- rådgivning om ulike aspekter knyttet til publisering som Open Access og opphavsrett, samt konkret publisering av publikasjoner
- etablering og utvikling av institusjonelle arkiv
- hjelp i form av bibliometriske analyser og kunnskap om hvordan ulike modeller kan bli brukt og forstått, samt opplæring av enkeltforskere.

I tillegg har enkelte bibliotek påtatt seg arbeid med håndtering og lagring av forskningsdata (Wiklund & Voog, 2013). Research Libraries UK (RLUK) har kartlagt mange av de samme oppgavene relatert til forskningsstøtte som de her nevnte (RIN & RLUK, 2011). De fremhever også tilbud om fysiske arbeids- og møteplasser, hjelp fra spesialister innenfor bestemte fagområder, samt tilbud om kontaktpersoner for å imøtekomme ensomhetsfølelsen blant doktorgradsstudenter. Gjennomgangen av studier av UH-bibliotekers tjenester innen forskningsstøtte, viser at det er en viss konsensus blant bibliotekene: de er på et felles spor. Spørsmålet er om dette harmonerer med forskernes reelle behov?

Forskeres behov og ønsker til forskningsstøtte

Voog et al. og flere andre studier (f.eks. Bent et al., 2007; Kroll & Forsman, 2010, Vaughan et al., 2013) har på ulike måter undersøkt forskernes behov for og ønsker til forskningsstøtte fra biblioteket. Wiklunds (2012) litteraturstudie setter søkelys på hvilke holdninger og behov forskerne har til bibliotekets støttetjenester. Et sentralt funn er at forskere er avhengig av elektronisk materiale og elektroniske verktøy. Fokusgrupper fra Lunds universitet bekrefter at rask og lett tilgang til materiale er nødvendig, men at elektroniske verktøy også kan være forbundet med usikkerhet og frustrasjon (Voog et al., 2013). Tilgang, tilgjengelighet, ivaretagelse og samlingsutvikling er blant det forskerne betrakter som de viktigste oppgavene for bibliotek. Det varierer i hvilken grad de ønsker at bibliotekarere skal bistå med informasjonssøk (Wiklund & Voog, 2013).

Når det gjelder støtte knyttet til å kommunisere ut resultater og gjøre data tilgjengelige, oppfattes tjenester relatert til Open Access som interessante, men når forskerne er i kontakt med biblioteket om denne type tjenester oppleves informasjonen ofte både kompleks og vanskelig å forstå. Videre oppfatter forskerne de institusjonelle arkivene som lite relevante og mer som en administrativ tidsrøver. Det de fleste forskere mener at de trenger støtte til, er derimot håndtering og lagring av forskningsdata (Research Data Management, RDM) (Wiklund & Voog, 2013).

Wiklund og Voog konstaterer at bibliotekene tilbyr forskjellige tjenester til forskningsprosessens ulike faser og at det er mer tradisjonelle oppgaver, som samlingsutvikling, informasjonssøk og forskningsformidling, som er mest utbredt. For forskerne er det tilgang til materiale som er viktigst. De foretrekker dessuten enkle og praktiske tjenester som er integrert i arbeidsflyten deres, og derfor er det behov for dialog mellom forskerne og bibliotekarene (2013).

Bibliotekarens rolle og kompetanse

Johannessen og Hidle skiller mellom *bibliotekets* forskningsstøtte og *bibliotekarens* forskningsstøtte. Førstnevnte refererer til bibliotekets tradisjonelle kjerneoppgaver, mens bibliotekarens forskningsstøtte gjerne tar utgangspunkt i kjennskap til spesifikke forskningsfelt og metodologi, men også bibliotekarens personlighet (Johannessen & Hidle, 2016).

Ifølge Jaguszewski og Williams (2013) er det to nye roller som peker seg ut for kontaktbibliotekaren¹: Consultants (rådgivere) og Advocates (talsmenn). Som rådgivere skal de identifisere behov på fakultetene og deretter henvise forskerne videre til spesialister, ofte teknisk ekspertise. Som talsmenn for biblioteket skal de «selge inn» biblioteket der det er relevant. Begge disse rollene understreker behovet for å involvere seg utover egen enhet

og skape relasjoner til resten av campus (Jaguszewski & Williams, 2013). Wiklund og Voog nevner at tjenester som understøtter publiseringsarbeid kan være en inngang til å bedre kjennskapen til bibliotekenes tilbud og inngå allianser med andre samarbeidspartnere i institusjonene (Wiklund & Voog, 2013).

Utover å kartlegge eksisterende forskningsstøtte identifiserer flere studier områder hvor biblioteket kan bidra fremover (f.eks. RIN & RLUK, 2011; Brewerton, 2012; Jaguszewski & Williams, 2013). Et mulig satsningsområde er bibliotekets mulighet til å bidra til tverrfaglig forskning. Ettersom forskere fra ulike fagfelt nå jobber mye mer sammen om prosjekter enn tidligere, kan biblioteket også tilby tjenester som støtter «hybrid research units» (Bent et al., 2007). Når nye disipliner, forskningsgrupper eller -enheter skal etableres, kan bibliotekaren bidra til å minimere læringskurven for deltakerne, samt støtte dem i å finne, håndtere, skape og formidle informasjon (Jaguszewski & Williams, 2013).

Overordnet sett handler forskningsstøtte om å bidra til å effektivisere forskeres arbeid. Forskning viser at dagens forskere har en fragmentert arbeidshverdag, der tid er en dyrebar ressurs. Denne «tidsklemmen» de befinner seg i kan også forklare hvorfor de foretrekker enkle og ikke nødvendigvis optimale løsninger. Tverrfaglig samarbeid og nettverksbygging er andre tendenser. Samtidig har det blitt viktigere for forskere å synliggjøre arbeidet sitt, fordi dette er en del av resultatmålingen.

Den eksisterende forskningen har tatt utgangspunkt i forskernes behov når den belyser forskningsstøtte i bibliotek, enten gjennom litteraturstudier, fokusgrupper, intervju eller statistikk. Samtidig er det flere studier (f.eks. Jensen, 2012; Wiklund & Voog, 2013) som påpeker at det fortsatt er behov for å utforske hva forskningsstøtte er og kan være. Denne studien vil supplere eksisterende kunnskap ved å gå på oppdagelse i feltet fremfor å reprodusere det som allerede er gjort. Den eksplorative inngangen henger også sammen med ambisjonen om å utfordre den tause kunnskapen.

Forskningsdesign og metode

Studien har som nevnt foregått i tre faser med bruk av ulike metoder, involvering av forskjellige informantgrupper og variert grad av rammeverk. Den første fasen undersøkte forskeres nåværende arbeidssituasjon gjennom ustrukturerte og åpne intervju med forskere og hadde liten grad av rammer, mens fase 2 undersøkte bibliotekfeltets holdninger til hva relevant forskningsstøtte kan være gjennom en verdenskafe og hadde funn fra den første fasen som tematisk ramme. I fase 3 ble flere forskere involvert gjennom en fokusgruppe for å diskutere hva som er relevant forskningsstøtte for dem. Her dannet funnene fra både fase 1 og 2 utgangspunkt for diskusjon. Datainnsamlingen har dermed unnlatt å ta utgangspunkt i spesifikke temaer fra tidligere forskning eller spesifikke teorier og modeller.

Ettersom funnene fra den første fasen skulle bli avgjørende byggesteiner for resten av prosessen, var det likevel nødvendig å ta i bruk en fremgangsmåte som både kunne understøtte ambisjonen om å gå på oppdagelse og som samtidig førte prosessen videre i riktig retning. Det ble derfor brukt begreper og tankesett fra metodologien institusjonell etnografi (IE) som ansporet til en ramme for empiriinnsamlingen.

IE er en kvalitativ metodologi der oppdagelsesmomentet står sentralt. Fokuset for et IE-studie er *kunnskapsbæreren*, mennesket eller subjektet som har og skaper kunnskapen om sin virksomhet og som kan videreformidle hvordan eget arbeid gjøres (Widerberg, 2015; Smith, 2005). Begrepet "work knowledge" eller *virksomhetskunnskap* er derfor også helt sentralt i IE, men som med tause kunnskap er ikke denne kunnskapen alltid tilgjengelig for forskeren som kommer utenfra og forskningen kan derfor være preget av såkalte «blind spots» (Smith, 2005). Med disse to begrepene, *kunnskapsbærer* og *virksomhetskunnskap*, fremheves noe av det helt sentrale ved IE: at det ikke handler om å oppnå kunnskap om folk, men derimot hva man som forsker kan lære av folk og deres virksomhet, det de gjør (Widerberg, 2015).

Som med tause kunnskap er det likevel ikke alltid mennesket kan se alt som foregår i virksomheten de er en del av, hvordan de ulike omstendighetene i omgivelsene deres henger sammen eller hvordan disse formes av noe som skjer andre steder. Å lære om disse mindre synlige sammenhengene og tydeliggjøre dem, er derfor et av de analytiske formålene ved IE (Bisaillon, 2012). Det er et nøstearbeid som utføres ved å *kartlegge* hvordan

samfunnet gjøres og fremstår sett fra *ståstedet* til informantene (*kunnskapsbærerne*) i studiet (Widerberg, 2015). Et sentralt mål med denne kartleggingen, eller blottleggingen, er også å synliggjøre hva det er som er styrende for det som gjøres (*styringsrelasjoner*). I følge Widerberg er spørsmålene om hvilke *styringsrelasjoner* det er snakk om, hva de består av og hvordan de fungerer, noe som må oppdages empirisk (2015). I grove trekk handler det om å finne de relasjonene som virker styrende for det vi gjør, som igjen er med til å forklare hvorfor vi gjør det vi gjør. Det er nettopp IEs fokus på å synliggjøre «hva institusjonelle ordninger får til å skje i folks hverdag» (Widerberg, 2015), som understreker skillet mellom IE og alminnelig etnografi — det er ikke etnografi, men *institusjonell* etnografi.

Datainnsamling

Intervjuer – fase 1

Den første av studiens tre datainnsamlingsfaser består av kvalitative intervjuer med forskere fra OsloMet – storbyuniversitetet — et nylig akkreditert universitet, som tidligere har hatt lite fokus på forskningsstøtte, men hvor det nå foregår et utviklingsarbeid på området. Målet med intervjuene var, som nevnt, å oppnå en større forståelse for forskeres arbeidssituasjon og hva det er som former den. Forskerne fortalte selv sine historier, uten å være ledet av på forhånd uttenkte temaer, og derigjennom viste de hva som har betydning i deres hverdag. Ved å stille utdypende spørsmål til det de fortalte ble historiene nøstet opp, i tråd med kartleggingsprinsippet i IE. Informantene ble valgt basert på to kriterier: 1) De skulle være med i en eller flere forskningsgrupper og 2) de skulle ha publisert noe i løpet av de siste par årene. Variasjon mellom fagområder og stillingstype i det endelige utvalget var ønskelig, men viste seg å være en utfordring. Det resulterte i følgende utvalg:

- *Martin*: stipendiat fra samfunnsfag, jobber innenfor et tverrfaglig felt.
- *Kristin*: førsteamanuensis fra humanistiske fag.
- *Ann*: førsteamanuensis fra informasjonsteknologi, jobber primært med tverrfaglige forskningsprosjekter. Engelskspråklig.
- *Fredrik*: førsteamanuensis fra helsefag.

Verdenskafé – fase 2

I den andre fasen av empiriinnsamlingen skulle intervjudataene testes og brukes som bakgrunn for en diskusjon blant bibliotekansatte. For å få til dette var det relevant å ta i bruk en metode som muliggjorde dialog over de samme temaene blant flere mennesker på en gang, noe *verdenskafé* gjør. Verdenskafé legger opp til at mange mennesker (verden) kan ha en dialog over mindre bord på samme tid (kafé) (Carson, 2011). Samtidig gjør verdenskafé det mulig å «dyrke» frem deltakernes kollektive kunnskap. Etterhvert som temaer og ideer oppstår, skrives de ned slik at de blir synlige for alle som sitter ved bordet. Dermed kan disse innsiktene også deles og utvikles etterhvert som deltakerne rundt bordet endres. Slik synliggjøres den kollektive kunnskapen, samtidig som det åpnes opp for utviklingen av nye ideer og løsninger (Tan & Brown, 2005). Verdenskafeen ble arrangert på konferansen VIRAK i juni 2017, og i alt 22 bibliotekansatte (bibliotekarer, universitetsbibliotekarer, fagreferenter og bibliotekledere) deltok på den 90 minutter lange sesjonen.

Fokusgruppe – fase 3

I den tredje fasen skulle utvalgte forskere diskutere hvordan biblioteket og bibliotekarene kan bidra til deres arbeid basert på resultatene fra fase 1 og fase 2. Fokusgruppeintervju gir mulighet for både å presentere konkrete innspill til diskusjon og samtidig ta utgangspunkt i spesifikke spørsmål (Halkier, 2002). Fokusgruppeintervjuet er også en metode hvor deltakerne utgjør «både forskningsprosjektets informanter og målgruppe, da intervjuet eller samtalen nettopp tar utgangspunkt i deres subjektive opplevelser og behov med sikte på å få til endringer til beste for deltakerne eller dem det gjelder» (Brottveit, 2018, s. 94).

Utvelgelsen av informanter til fokusgruppen foregikk ut fra de samme kriteriene som i fase 1. Seks forskere takket ja til å delta, men av ulike årsaker var det kun tre som dukket opp: en professor og en førsteamanuensis fra ulike områder innen helsefag og en førsteamanuensis fra økonomi.

Funn

Fase 1: forskernes arbeidssituasjon

Tid og effektivitet

Temaer relatert til tid og effektivitet var tilbakevendende gjennom alle de fire forskerhistoriene, og det var særlig her at publiseringskravet kom tydelig frem som styringsrelasjon. Et eksempel på dette er at andelen av tid øremerket forskning avhenger av hvor mye de greier å publisere: «Jeg må publisere så og så mye... ellers så mister jeg jo en del av forskningstida mi...» (Kristin, humanist). Kristin kjenner veldig på at manglende publiseringer kan få konsekvenser for forskningstiden. Publisering er derfor noe hun går veldig opp i. En annen side av dette er tidsklemmen som oppleves når forskningstid, undervisningstid og administrasjon blir satt overfor hverandre. Det er utfordrende å ta seg tid til forskning, når undervisning og søknadsskriving også krever sitt. Frederik, førsteamanuensis fra helsefag, var en av dem som uttrykte frustrasjon over dette:

Og så får du på en måte beskjed om at: ja, hvorfor har du ikke publisert eller hvorfor har du ikke flere artikler? [...] Det blir litt sånn at forskning blir et privatanliggende fordi du må gjøre det på fritiden din, hvis du skal publisere eller produsere nok (Frederik, helsefag).

Frederik opplever at forskningstiden blir spist opp av andre nødvendige gjøremål og forskning blir derfor noe han må ta med seg inn i fritiden. Konsekvensen blir også at forskerne forsøker å spare tid ved å ikke delta i møter eller involvere seg i prosjekter som ikke har direkte relevans for egen forskning:

Jeg kjenner på det [...] de bedriftsaktige rammene man settes inn [...] En reaksjon på det er at jeg tenker at ok, men da skal dere få det dere vil ha liksom. Så jeg deltar ikke for eksempel på sånne gratis møter eller viser meg mye på instituttet for å være grei liksom (Martin, tverrfaglig stipendiat).

Når det gjelder praktiske oppgaver som å skaffe relevant litteratur, er tidsbesparing også i fokus. Martin uttrykker det slik:

Det merker jeg jo, at det også gjør artikkelformatet attraktivt, at man kan få det ut på printeren fem minutter senere liksom, eller to minutter etterpå. Og faktisk skanne igjennom og se om det er nyttig [...] Det sitter ørlite grann lenger inne å bestille bøker fra andre bibliotek [hvis egen institusjon ikke har boka], jeg gjør det, men det sitter langt inne, det gjør det. Fordi det tar lengre tid, liksom. Og ofte vil du jo ha det NÅ! (Martin, tverrfaglig stipendiat).

Litteratur i elektronisk form nevnes av flere som det helt klart foretrukne. For eksempel er det ikke tid til å vente på at noe må bestilles fra et annet bibliotek eller å kjøpe bøker gjennom OsloMets innkjøpsavtale.

Det er ikke bare når det kommer til møtevirksomhet eller i hverdagens praktiske gjøremål forskerne forsøker å spare tid. For Ann er det i tillegg avgjørende for å strømlinje selve forskningsprosessen så mye som mulig:

I see it [forskning og publisering] as a manufacturing process, so it's about creating new knowledge [...] there is not a whole lot, in terms of templates for the output, that could enable the researchers to produce more. It's really about streamlining the process, as much as possible (Ann, tverrfaglig).

Ifølge Ann er det først og fremst selve prosessen som kan strømlinjeformes, for eksempel med god prosjektledelse.

Tillit og nettverk

Et annet sentralt tema i forskernes historier er relasjonen til andre mennesker. For Ann, som har et stort nettverk, var det av stor betydning for fremdriften i arbeidet med artikler og ikke minst kvaliteten av dem. Hun jobber tverrfaglig og skriver som regel artikler i samarbeid med andre, og det å ha tillit til de andre bidragsyterne, som er eksperter på sine områder, er derfor avgjørende i slike prosesser. Bidrar de ikke med riktig innhold av god kvalitet til avtalt tid, er det ut. Ifølge henne selv er det nok av andre gode fagpersoner som kan overta plassen i nettverket. Nettopp fordi publiseringen alltid skjer i samarbeid med andre, handler forskningsprosessen i høy grad om relasjoner til mennesker: «Producing research is about the relationships with people, more than it is

about research itself» (Ann, tverrfaglig). I denne sammenhengen fremhevet Ann at det å oppføre seg ordentlig og hyggelig er forutsetninger for å være del av hennes nettverk. I motsetning til Anns store nettverk er stipendiaten Martins faglige nettverk så lite at han tidvis føler seg faglig ensom – en problemstilling som muligens kan gjenkjennes av andre tverrfaglige forskere. Martins faglige ensomhet skyldes primært at ingen av kollegaene på instituttet jobber innenfor det samme feltet.

Men det er ikke bare mennesker som utgjør viktige brikker i nettverkene, ulike teknologier og medier er også med til å forme forskningsprosjektene:

Man må jo bruke ulike typer kilder for å komme frem til det [forskningsprosjektet] – det blir liksom ikke til i min egen boble, egentlig, man får jo innspill og inspirasjon både fra folk og bøker og artikler [...] Og også gjennom media også [...] fra Twitter for eksempel, Facebook. Så der også, er det jo temaer som tas opp. Og i sosiale medier kan du jo spise hvem du følger, sånn at du får informasjon som er interessant for eller relevant for dine fagområder (Frederik, helsefag).

Som med kollegaer og andre bidragsytere må forskerne også ha tillit til teknologien – fungerer ikke verktøyet eller systemet som det skal, føles det utrygt å bruke og da lar man heller være. Dette kom til uttrykk gjennom kommentarer om for eksempel referanseverktøyet EndNote som, optimalt sett, skal forenkle arbeidet. Martin (tverrfaglig stipendiat) fortalte dette om sine erfaringer med verktøyet:

Det er jo mange her bortover i gangen som har opplevd sånne EndNote-ting som gjør at de ikke tør å bruke det for det det er verdt, liksom. Som bruker det som jeg gjør [generere litteraturlister] eller som ikke bruker det overhodet.

Utover å ha tillit til kollegaer eller teknologier, ble det også snakket om direkte mistillit. Dette viste seg særlig i forholdet til kontrollfunksjoner som er en konsekvens av systemet som publiseringskravet er en del av: «På fakultetet så har vi to som [...] skal liksom da dobbeltsjekke om det [registrerte publikasjoner] er vitenskapelig eller ikke for eksempel. Det synes jeg er sløsing av penger.» (Kristin, humanist). Her kommer Kristin inn på et tema som går inn i den tredje og siste overordnede kategorien fra funnene fra intervjuene, nemlig holdninger og behov for støttefunksjoner.

Støttefunksjoner – holdninger og behov

Kristins mistillit til kontrollfunksjoner viser at relasjoner som har en kontrollerende karakter først og fremst skaper irritasjon og frustrasjon. Forskerne har behov for at det settes inn ressurser som gir støtte — ikke kontroll. For Ann må en støttefunksjon dessuten tilføre konkret verdi for å være relevant og ikke bare oppfattes som bortkastet bruk av tid:

If I can't trust somebody to provide me worthwhile guidance in this, then it's better for me to just do it myself and I will learn by doing [...] so you really have to have somebody at the other end to that thing that knows their business (Ann, tverrfaglig).

Det kom også eksempler på at enkelte forskere har særlige utfordringer knyttet til enkelte oppgaver. For Martin er tverrfaglig informasjonssøking problematisk:

Jeg jobber med et tverrfaglig felt [...] det er liksom flere fagområder og det gjør det jo enda mer komplisert, og dermed burde man jo sikkert i enda større grad drevet med sånn systematisk søkearbeid, men samtidig, så føler jeg at de gangene jeg har prøvd å gjøre det, så har det blitt helt crazy.

En annen utfordring knyttet seg til forskningsformidling både mot andre interessenter og overfor egen ledelse. Kristin fortalte at hun ikke synes at ledelsen legger merke til eller markerer publikasjoner fra sine ansatte på en særlig god måte. Hun opplever blant annet at det foregår usystematisk og er usikker på om ledelsen favoriserer noen fremfor andre: «Jeg synes det er litt for tilfeldig hvordan de klarer å markere det vi gir ut». Avslutningsvis i

samtalen med Kristin, spør hun: «Har dere tenkt hvordan dere [bibliotekarene] kan formidle vår forskning utover?».

Fase 2: bibliotekarenes perspektiver på forskningsstøtte

Forskernes historier ble presentert for deltakerne i verdenskafeen. Med utgangspunkt i den diskuterte de blant annet hvordan biblioteket eller bibliotekarene kan bidra til å effektivisere forskernes arbeid, hvilke kompetanser som trengs, hvordan man kan bygge tillit og hvilke roller som er relevante å innta for å ta del i forskernes nettverk. Hoveddelen av innspillene handlet om sentrale bibliotekoppgaver og relevante bibliotekarkompetanser og -roller. Gjennom diskusjonene dukket det også opp andre typer innspill, som for eksempel om markedsføring av bibliotekets tjenester mot forskerne.

Når det gjaldt bibliotekarenes kompetanse anså deltakerne i verdenskafeen at det var særlig relevant med kunnskap om hvordan forskningsprosesser foregår, kjennskap til fagfelt og -språk, samt kjennskap til tverrfaglig forskningsarbeid og ferdigheter innen litteratursøk og forskningsformidling. Bibliotekarrollene som ble nevnt handlet mye om å være fasilitatorer for møteplasser og nettverksbygging, om vertskapsrollen, om nærhet til forskerne, samt det å delta i forskningsprosjekter, for eksempel med en koordinerende funksjon i tverrfaglige prosjekter. Det ble også nevnt at hvis bibliotekarer som jobber mot ulike fagfelt sitter samlet, vil dette kunne gi dem muligheten til å «sparre» og dermed bruke hverandre til å gi bedre støtte i tverrfaglige prosjekter.

Deltakerne diskuterte også aspekter knyttet til bibliotekenes organisering og behov for kompetanseheving. Det ble stilt spørsmål ved om bibliotekene har ressurser til at bibliotekaren kan være en forskerne kan stole på, om bibliotekene er organisert hensiktsmessig, om bibliotekarene har nødvendig kompetanse til å bygge nettverk og om de har metodene som trengs for å møte forskere og eksempelvis arbeide med tverrfaglighet. Deltakerne understreket at bibliotekarer også må kommunisere hva de kan og ikke kan tilby samt kommunisere nytteverdien av tjenestene. På denne måten mente deltakerne at bibliotekarene kan unngå at forskerne opplever dem som nok en kontrollfunksjon.

Innspillene fra verdenskafeen ble bearbeidet slik at de fremstod som påstander eller utsagn som kunne danne utgangspunkt for den avsluttende diskusjonen i fokusgruppen med forskere:

Bibliotekarenes roller/plasseringer i forskeres nettverk

- «Forskere trenger en bibliotekar som sitter i nærheten eller er tilgjengelig her-og-nå»
- «Biblioteket/bibliotekarene kan være "lim" i tverrfaglige forskningsgrupper eller -prosjekter»
- «Bibliotekarene kan være arrangører av forskningsformidlingsarrangementer, både for folk i sektoren og for 'mannen i gata'»

Nyttige bibliotekarkompetanser

- «Forskere trenger en bibliotekar som kan fagspråket og gjerne med utdanning på samme fagområde»
- «Bibliotekarene må ha kjennskap til hvordan forskningsprosessen foregår innenfor ulike disipliner»
- «Forskere trenger spesialiserte bibliotekarer: spesialister på litteratursøk EndNote, forskningsdata eller Open Access-publiserings»

Områder biblioteket bør jobbe med

- «Litteraturoversikter basert på søk utført av eller med hjelp fra bibliotekarer, bidrar til bedre søknader»
- «Biblioteket kan hjelpe forskere med digitaliseringsoppgaver som å gjøre artikler åpent tilgjengelig digitalt (Open Access), lagring av forskningsdata og utføre bibliometriske analyser (bl.a. siteringsanalyser)»
- «En av bibliotekets viktigste oppgaver er samlingsutvikling; at forskere har tilgang til kvalitetssikret litteratur og den nyeste forskningen – trykt og elektronisk»
- «Skal biblioteket hjelpe med ikke-kvalifisert arbeid som kopiering, skanning og sjauing i forbindelse med arrangementer?»

Fase 3: forskernes perspektiver på relevant forskningsstøtte

En lett tilgjengelig ressurs

I den avsluttende fokusgruppen med forskere tegnet det seg et bilde av fire overordnede områder der bibliotekarene kan bidra til forskernes arbeid. Tilgjengelighet var den første. Deltakerne var enige i påstanden: «Forskere trenger en bibliotekar som sitter i nærheten av dem eller er tilgjengelig her-og-nå». De foretrekker også å jobbe med den samme bibliotekaren hver gang siden det kan effektivisere arbeidet, forbedre litteratursøkene og gjøre resultatet mer presist. At den samme bibliotekaren er lett tilgjengelig, er viktigere enn fysisk nærhet. Forskerne mente det er behov for både spesialister og generalister blant bibliotekarene, sistnevnte var viktig for studentene. Det ble også oppfattet som en fordel om bibliotekarene sitter samlet, slik at man raskt kan bli henvist videre til riktig person.

Deltakere i forskningsprosjekter

Utsagnene om at bibliotekaren kan være lim i tverrfaglige forskningsgrupper eller -prosjekter, at de må kunne fagspråket, ha kjennskap til forskningsprosessen og at litteratursøk utført av eller med hjelp av bibliotekarer bidrar til bedre søknader ble også på lang vei bekreftet.

Forskerne mente at bibliotekarene kan bidra til å forenkle samarbeidet i tverrfaglige forskningsprosjekter dersom de har kunnskap om hvordan slike samarbeid kan foregå. Lim-funksjonen ville oppstå når bibliotekarene deler sin kunnskap om for eksempel hvordan man jobber innenfor ulike disipliner og om sentrale informasjonsressurser og praksiser innenfor ulike fagfelt.

Deltakerne mente videre at bibliotekarer med innsidekunnskap om det enkelte forskningsprosjekt kan bidra med mer dekkende og presise litteratursøk. I en søknadsprosess vil dette også kunne bidra til bedre søknader. Om det i tillegg er en bibliotekar som har vært involvert før, eller som har kjennskap til fagområdet og forskningsprosessen, betraktes det som optimalt, men ikke nødvendig. Utover at kvaliteten økes, effektiviseres arbeidet ytterligere, da det er lettere å komme i gang med samarbeidet. Forskerne mente at støtten vil bli mindre tilfeldig og mer effektiv om bibliotekarene kjenner forskningsprosessen og da kan bidra med kompetanse og kvalitetssikring underveis. Med denne hjelpen så de for seg at de selv også vil få mer tid til å jobbe med selve forskningen.

Arrangører, formidlere og nettverksbyggere

Fokusgruppen uttrykte at bibliotekarene ikke bare kan bidra, men også lede forskningsformidlingsarrangementer. Deltakerne mente at bibliotekaren som arrangør kan sørge for å oppmuntre forskerne til å formidle egen forskning utover eget fagfelt og dermed bidra til å popularisere forskningstemaene, slik at de også blir tilgjengelige for allmennheten. I arbeidet med å arrangere formidlingsarrangementer mente forskerne at bibliotekarene også kan involvere og samarbeide om arrangementet med andre institusjoner og interesseorganisasjoner. Slik kan bibliotekarene bidra til å bygge opp et nettverk rundt forskningen og gjennom markedsføringen av arrangementene, sørge for at forskningsresultatene når enda bredere ut.

Samlingsutviklere, publiseringsekspertene og koordinatorene

Ifølge forskerne må biblioteket tilby en samling som først og fremst er oppdatert og elektronisk. Selv om de foretrekker trykt materiale er det viktigst at materialet er elektronisk tilgjengelig. Fokusgruppedeltakerne diskuterte og foreslo også at biblioteket kan bidra til bedre koordinering av alle støttefunksjonene, og dermed sørge for at forskningsprosessen blir mer strømlinjeformet. En av deltakerne foreslo at de ulike støttefunksjonene som Forsknings- og utviklingsadministrasjon, EU-team og språkvask, kunne ligge under biblioteket. Et forslag som viser et behov for bedre koordinering av de ulike delene av en forskningsprosess. Fokusgruppedeltakerne mente at det nettopp her kunne ligge en rolle for bibliotekene, ettersom biblioteket er den avdelingen som kan tenke mer helhetlig og på tvers av fag, samtidig som de kan gå i dialog og koordinere arbeid gjennom samarbeid med andre.

Diskusjon

Vi deler diskusjonen av funnene i tre deler som på ulike nivåer peker ut en retning for hvordan biblioteket og bibliotekarene kan utvikle relevante bidrag tilpasset forskernes arbeid:

- *Grunnprinsipper*: hva er det utviklingen skal bidra til eller ha som mål?
- *Satsningsområder*: hvilke oppgaver eller roller er det relevant å fokusere på?
- *Forutsetninger*: hva kreves det for at forskningsstøtten er og blir relevant?

Grunnprinsipp 1: Avhjelpe tidsklemmen

Tidsmangel og en fragmentert arbeidshverdag var gjennomgående temaer i informantenes historier. Flere av dem var inne på problematikken rundt publiseringskravet og risiko for å miste forskningstid. Denne tidsklemmen handlet også om at undervisning og søknadsskriving spiser av forskningstiden. Tidsklemmeproblematikken er også noe tidligere forskning tar opp (Kroll & Forsman, 2010; Jensen, 2012; Jaguszewski & Williams, 2013; Kyvik, 2013). At forskere blir tvunget til å prioritere kan selvfølgelig være en fordel fordi de blir mer effektive, men det kan også forårsake at forskningen blir noe man tar med seg inn i fritiden. Relevant forskningsstøtte bør avhjelpe denne tidsklemmen.

Grunnprinsipp 2: Tilføy konkrete verdi

Informantene i studien uttrykte frustrasjon over hjelpemidler som referanseverktøyet EndNote. Også andre studier har gjort lignende funn (Voog et al., 2013). Jensens studie viste at på tross av at biblioteket og bibliotekarene kan hjelpe med undervisning og veiledning i verktøy og nye systemer, så foretrekker forskerne at bibliotekaren støtter dem i publiseringsarbeidet. Informanten Ann, den tverrfaglige teknologen, ga uttrykk for at det å strømlinjeforme selve forskningsprosessen var den eneste måten det gikk an å effektivisere ytterligere, og at bidraget måtte gi merverdi til prosjektet. Er hun i tvil om bidragets verdi, gjør Ann det heller selv.

Basert på funnene i studien mener vi at bibliotekene bør satse på å utvikle tjenester som spesifikt bidrar til å strømlinjeforme forsknings- og publiseringsprosessen, som er til direkte gagn for arbeidet med forskning. Skal bibliotekaren oppfattes som en relevant bidragsyter må hun tilføre konkret verdi. Dette synliggjør også at løsninger og tjenester som skal bidra til forskeres arbeid må være enkle, relevante og integrerte i forskernes arbeidsflyt — og bør prioriteres fremfor å bruke tid på opplæring i systemer som brukes lite og oppfattes som kompliserte.

Grunnprinsipp 3: Leve opp til forventningene

Forskningen til informantene oppstår i relasjon til andre, mennesker eller teknologi. Mye tyder på at dagens system fordrer til mer forskersamarbeid enn tidligere, og det å være en del av et nettverk eller bygge nettverk er derfor blitt viktigere. Men samarbeid krever tillit, noe som kom tydelig fram i empirien. Fokusgruppedeltakerne bekreftet både at forskningen tok form i relasjon til andre, at det å være en del av et nettverk ikke er selvsagt og at tillit er avgjørende. For å være en del av forskernes nettverk må forskerne ha tillit til at bidragene har verdi for deres arbeid. Det samme gjelder for teknologi — fungerer eksempelvis ikke EndNote som forventet, blir de usikre og lar være å bruke det. Merverdien bibliotekaren tilfører skal kunne demonstreres, først da får biblioteket og bibliotekarene tillit. Tillitsaspektet har ikke vært fremtredende i tidligere forskning, men flere påpeker at bibliotekene må demonstrere at tjenestene deres har en direkte verdi for forskernes arbeid (Kroll & Forsman, 2010; RIN & RLUK, 2011).

Relevant forskningsstøtte — satsingsområder

Gjennom verdenskafeen kom det fram hva bibliotekansatte betrakter som relevante bidrag til forskeres arbeid, og mye ble bekreftet av fokusgruppedeltakerne i fase 3. Gjennom diskusjonen mellom forskerne kom det likevel fram enkelte variasjoner og nyanser som bidro til å konkretisere relevansen ved de enkelte bidragene.

Satsningsområder: de etablerte

Samlingsutvikling og tilgang

Anskaffelse av relevant litteratur og organisering av bibliotekets samling, er en av hjørnesteinene i tradisjonell bibliotekvirksomhet. Likevel vektla ikke deltakerne i verdenskafeen dette området. Ordet tilgang ble nevnt, men det var ikke et tema som fylte i diskusjonene. Grunnen til det kan være at dette er en så fundamental oppgave for bibliotek at det ikke blir betraktet som relevant å gå inn i. Det kan også ha vært et uttrykk for den todelingen som nevnes i definisjonen av forskningsstøtte i litteraturen: at de bibliotekansatte ser på samlingsutvikling som en *bibliotekoppgave* og ikke som *forskningsstøtte* spesifikt. På tross av dette ble det likevel tatt med inn i fase 3. Funn fra denne studien og tidligere forskning (Wiklund & Voog, 2013) bekrefter at å sikre tilgang til elektronisk materiale er en av de viktigste oppgavene biblioteket har. At elektronisk tilgang foretrekkes, skyldes primært behovet for å effektivisere deler av arbeidet og ikke nødvendigvis fordi det optimalt.

Litteratursøk

Manglende tillit kan utfordre bibliotekarenes mulighet til å bidra til forskningsprosessen, for eksempel ved litteratursøk. Tidligere forskning viser et delt syn på tjenesten. Noen mener det er en viktig tjeneste, mens andre mener at de klarer det selv og at undervisningen og veiledningen fra biblioteket er på for lavt nivå. Noen forskere er tilbakeholdne med å la bibliotekarene utføre litteratursøk for dem, fordi de mener at bibliotekarene mangler nødvendig detaljkunnskap (Wiklund & Voog, 2013). Tre av de fire forskerne i fase 1, samt to av tre fokusgruppedeltakere, oppga at de trengte hjelp til litteratursøk. Den tverrfaglige stipendiaten, Martin, uttrykte også at han gjerne skulle hatt hjelp til å håndtere de omfattende søkeresultatene han ofte fikk. For enkelte kan omfattende kunnskapsoversikter utført av spesialiserte bibliotekarer være avgjørende utgangspunkt for egen forskning. Informantenes helsefaglige bakgrunn, særlig i fokusgruppen, må tas med i betraktning. Bibliotekarutsagnene om at forskere trenger spesialiserte bibliotekarer som kan hjelpe med litteratursøk og at søknader forbedres med gode litteraturoversikter, ville derfor kanskje skapt en annen diskusjon og gitt et annet utfall, hvis det var en større spredning mellom fagfeltene til deltakerne.

Publisering og arkivering

Open Access var noe informantene i fokusgruppen mente de trengte rådgivning om, særlig i forhold til å navigere mellom seriøse og useriøse tidsskrifter. Det var ellers ikke et tema de gikk dypere inn i. Annen forskning viser at støtte til Open Access er noe forskere er interessert i, men at mange opplever informasjonen bibliotekene tilbyr, og til publiseringsrelaterte tjenester generelt, som veldig kompleks (Wiklund & Voog, 2013). På bakgrunn av dette kan det være nyttig å se nærmere på hvordan bibliotekenes tilbud knyttet til publisering kan gjøres lettere å forstå og dermed mer relevant.

Forskeres arbeid relatert til institusjonelle arkiv var ikke noe informantene vektla, men det ble sammenlignet med det å skrive reiseregninger og i den sammenhengen ble det ytret ønske om at biblioteket gjerne overtok denne jobben. Andre studier viser at forskere ser på denne type arbeid som tidsrøvere (Wiklund & Voog, 2013). Samtidig kan arbeidet med de institusjonelle arkivene være en inngangsport for bibliotekene til samarbeid med andre administrative avdelinger i institusjonen (RIN & RLUK, 2011). Ved å vise sin verdi på denne måten kan bibliotekene bli involvert i andre relevante prosjekter. De institusjonelle arkivene samler og synliggjør dessuten forskningen som gjøres på institusjonen, noe som er viktig for dagens UH-institusjoner.

Satsningsområder: de mindre etablerte

Formidlingsarena

Informanten Kristin uttrykte at hun ønsket seg støtte til å formidle forskningen sin. Dette ble bekreftet som et interessant område av deltakerne i fokusgruppen også. De ønsker at biblioteket kan være en formidlingsarena, for eksempel til lanseringsseminarer. De mente også at bibliotekarene er posisjonert slik, mellom administrasjon, fag og formidling, at de kan lede arrangementene, involvere andre interessenter og bidra til å «popularisere» forskningen. Dette behovet for å ha en formidlingsarena kan også skyldes publiseringskravet, styringsrelasjonen, og systemet dette er en del av. Tidligere var behovet primært å synliggjøre forskning mot kollegaer på samme fagfelt, mens det nå også forventes at man som forsker skal nå bredere ut til offentligheten og til egen ledelse.

En annen mulighet rollen som arrangør kan gi bibliotekarene er relasjonsbygging til forskere som ellers kun bruker bibliotekets elektroniske tjenester. Ved å hjelpe forskere som Ann med formidlingsarrangementer kan bibliotekarene bidra med merverdi i forskningsprosessen, og dermed etablere en relasjon. Slik kan de bygge tillit som igjen er forutsetningen for samarbeid på andre områder. Tilliten vil kunne styrkes ytterligere om bibliotekaren bidrar til at forskeren sparer tid brukt på administrativt arbeid i tilknytning til arrangementer. Å etablere en formidlingsarena kan også bli en døråpner som gjør bibliotekene mer synlige i institusjonen.

Tverrfaglig forskning

De fleste informantene deltok i tverrfaglige forskningsprosjekter og enkelte påpekte at det er her ideene utvikler seg og problemstillingene spisses. En av forskerne forklarte også hvordan han fikk ideer til forskning blant annet gjennom sosiale medier. For teknologen Ann var det også i forbindelse med tverrfaglig samarbeid at begrepet tillit kom tydelig frem som et vesentlig grunnprinsipp — hun må stole på at bidraget er godt nok for at hun overhodet inndrar bidragsyteren i sitt nettverk.

Informantene i fokusgruppen mente at bibliotekarene kan bidra som lim i tverrfaglige forskningsprosjekter og at det kan optimere samarbeidsprosessene. Lim-begrepet var ikke noe de bibliotekansatte utdypet i verdenskafeen, så dette var forskernes egen definisjon. Etter deres mening kan bibliotekarere være «lim» ved å dele kunnskap om tverrfaglig samarbeid, blant annet ut fra erfaring fra andre tverrfaglige prosjekter. Lim-funksjonen vil oppstå i det bibliotekarene deler sin kunnskap om disiplinsæregenheter som for eksempel hvordan arbeidet typisk foregår innenfor ulike fagfelt, sentrale søkeord og kilder, samt hvilke tidsskrift det er relevant å publisere i. Denne kunnskapen kan bibliotekarene bidra med inn i forskningsprosjektet og dermed legge til rette for et mer effektivt samarbeid, som kan avhjelpe tidsklemmen. Forskerne i fokusgruppen deltok alle i varierende grad i tverrfaglige prosjekter og så på lim-rollen som en løsning på et aktuelt problem. Denne rollen er ikke fremhevet i tidligere forskning, selv om flere nevner tverrfaglighet som et område bibliotekarene kan bidra til (Bent et al., 2007; Jaguszewski & Williams, 2013).

Koordinator

Et tema som forskerne i fokusgruppen tok opp var behovet for koordinering av arbeidet til de ulike administrative enhetene som bidrar til forskningsprosessen, for eksempel IT-avdeling, FoU-avdelingen og kommunikasjonsavdeling. Fordi biblioteket og bibliotekarene er vant til å tenke faglig, helhetlig og på tvers, mente forskerne at bibliotekarene kan være dem som har oversikt over kompetansebehov på bestemte tidspunkt i løpet av forskningsprosessen. Et slik bidrag vil kunne effektivisere forskningsprosessen. Ikke minst er det en mulighet for bibliotekarene å bygge tillit fordi de slik både kan forbedre prosessen og frigjøre tid.

Forutsetninger for relevant forskningsstøtte

Noen av funnene kan kategoriseres som *forutsetninger* for at bibliotekarenes bidrag kan være relevante. Disse handler særlig om de bibliotekansattes kompetanser, men også om relasjonen mellom bibliotekar og forsker.

Nærhet og relasjon

For forskerne i fokusgruppen vil en fast bibliotekar tilknyttet prosjektene deres både kunne effektivisere jobben med å søke etter relevant litteratur, men også gjøre resultatet mer presist. Hvis de skulle starte på nytt med en ny bibliotekar til hvert prosjekt, ville det ta tid å sette den nye bibliotekaren inn i temaet og resultatene ville oppfattes som mer usikre. For å få kjennskap til forskningsprosjektene, mente fokusgruppedeltakerne at bibliotekarere bør delta på prosjektmøter, særlig innledningsvis. Kombinert med en jevnlig dialog mellom forsker og bibliotekar, vil det kunne effektivisere forskningsprosessen ved at bibliotekaren enklere kan gjennomføre relevante søk eller lokalisere relevante kilder og sørge for at forskerne har det som er nødvendig for å utføre egne søk. Slik spares det tid for begge parter (Johannessen & Hidle, 2016). En fast relasjon vil påvirke tilliten forskerne har til bibliotekarene. En relasjon som beskrevet her vil i tillegg kunne ha en annen positiv effekt idet det blir en inngangsport til forståelsen av fagfelt og behov (Jensen, 2012), noe som også er en sentral forutsetning for utviklingen av relevant støtte.

Profesjonalisering

For å være en relevant deltaker i et forskningsprosjekt mente fokusgruppedeltakerne at bibliotekarene kan satse på å profesjonalisere seg ved å lære mer om spesifikke fagfelt og forskningsprosesser. Det vil bidra til at bibliotekarenes forskningsstøtte har større sjanse for å leve opp til forventningene. Nok en gang handler det om å tilføre verdi, denne gang ved å gjøre hjelpen mer effektiv gjennom kjennskap til prosess, språk og område.

Videre kan bibliotekarene spesialisere seg innenfor tverrfaglig arbeid, slik at de kan fungere som «lim» i tverrfaglige prosjekter. For å kunne «lime sammen» kreves det at bibliotekarene kjenner ulike disiplin-særegenheter, tidsskrifter og databaser og forstår utfordringene ved denne typen samarbeid. En bibliotekar med denne kompetansen vil også kunne støtte tverrfaglige forskere som opplever faglig ensomhet.

En tredje rolle som bibliotekene kan utvikle er å formidle spesialisthjelp der det er behov. Tidligere forskning tyder på dette, og resultatene fra verdenskafeen og fokusgruppen er likelydende. Jaguszewski og Williams (2013) trakk fram rådgiverrollen, hvor bestemte bibliotekarer er ute på fakultetene for å se hvilke behov som finnes for deretter å henvise videre til bibliotekets spesialister. Dette krever at bibliotekarene «infiltrerer» fakultetene, har bred kunnskap om bibliotekets tjenester og bibliotekarenes ulike kompetanser. En slik rolle vil dessuten kunne bidra til å koordinere de administrative støttefunksjonenes bidrag.

Synliggjøring av forskningsstøtte

Funnene fra verdenskafeen og fokusgruppen viser at forskere har lite kjennskap til bredden av bibliotektilbudet og at det derfor er behov for å jobbe med synliggjøring. Å etablere gode relasjoner og synliggjøre biblioteket, kan ses som noe som henger sammen. Jaguszewski og Williams beskrivelse av 'Advocates' hvor fokuset er å «selge inn» tjenester kan være en relevant måte å jobbe aktivt for å synliggjøre bibliotekets tilbud. Denne type markedsføringsarbeid krever bibliotekarer som er gode til å kommunisere, som kan etablere dialog og involvere seg med andre på tvers av hele institusjonen. Verdenskafeen slo fast at bibliotekarenes kompetanser må markedsføres på linje med andre ressurser, at biblioteket må tydeliggjøre hva de kan og ikke kan tilby og at synliggjøringen av forskningsstøtte må skje parallelt med utviklingen av selve tjenestene. Manglende synlighet kan være med til å undergrave bibliotekets rolle.

Organisering av forskningsstøttearbeidet

Oppgavene, rollene og forutsetningene nevnt over er alle sentrale bidrag for at bibliotekene kan jobbe med å oppnå mål relatert til grunnprinsippene: avhjelpe tidsklemma, tilføye konkret verdi og leve opp til forventningene. Men et annet avgjørende moment for en levedyktig utvikling av bibliotekenes forskningsstøtte kom fram i verdenskafeen og fokusgruppen, nemlig bibliotekets organisering og ressurser. De bibliotekansatte stilte spørsmål ved om bibliotekarene har nødvendig kompetanse og ressurser til å kunne fylle disse rollene som skisseres. Deltakerne i verdenskafeen mente det vil være behov for både kompetanseheving og en organisering som understøtter arbeidet med forskningsstøtte. En løsning kan være å la bibliotekarer som jobber med forskningsstøtte være en samlet enhet. Slik kan de dra nytte av hverandres kompetanse innenfor ulike fagfelt når de arbeider med tverrfaglige prosjekter. Dette ønsket også fokusgruppen. Hvorvidt biblioteket har ressursene som skal til for å trå til ved behov, mente fokusgruppen vil avgjøres av størrelsen på forskningsprosjektet og bibliotekets ressurser.

Avslutning

Undersøkelsen av forskeres arbeidssituasjon avdekket flere av de samme aspektene som ble fremhevet i tidligere forskning. Det var likevel noen nyanser og andre perspektiver som kom frem i løpet av studien, som er annerledes og som supplerer den forskningen som allerede finnes. Ved hjelp av institusjonell etnografi viste informantene som kunnskapsbærere av egen virksomhetskunnskap hva som er viktig i deres arbeid, Det var også deres historier som førte frem til de beskrevne grunnprinsipper, satsningsområder og forutsetninger som vil være sentrale for bibliotekers utvikling av forskningsstøtte. Resultatet kan bli at bibliotekarene i større grad kan være med på å gi forskningsstøtte med merverdi, bygge tillit og slik, til syvende og sist, demonstrere bibliotekenes legitimitet og relevans i forskningen.

Referanser

- Bent, M., Gannon-Leary, P. & Webb, J. (2007). Information literacy in a researcher's learning life: the seven ages of research. *New Review of Information Networking*, 13(2), 81-99.
- Bisaillon, L. (2012). An Analytic Glossary to Social Inquiry Using Institutional and Political Activist Ethnography. *International Journal of Qualitative Methods*, 11(5), 607-627.
- Brewerton, A. (2012). Re-skilling for research: Investigating the needs of researchers and how library staff can best support them. *New Review of Academic Librarianship*, 18(1), 96-110.
- Brottveit, G. (2018). *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder : om å arbeide forskningsrelatert*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Carson, L. Y. N. (2011). Designing a Public Conversation Using the World Café Method. *Social Alternatives*, 30(1), 10-14.
- Gunnes, H. (2018). *Tidsbruksundersøkelse for universiteter og høyskoler : En kartlegging av tidsbruk blant vitenskapelig og faglig tilsatte i 2016*. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2497245>
- Halkier, B. (2002). *Fokusgrupper*. Fredriksberg: Samfundslitteratur.
- Jaguszewski, J. & Williams, K. (2013). *New roles for new times: Transforming liaison roles in research libraries*: Association of Research Libraries. Hentet fra <https://conservancy.umn.edu/bitstream/handle/11299/169867/TransformingLiaisonRoles.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Jensen, M. (2012). *Mer än bara fjärrlån? en kvalitativ studie om hur bibliotekarier vid Lunds universitets bibliotek ser på sitt arbete med forskarstöd*. Hentet fra <http://lup.lub.lu.se/student-papers/record/2607546>
- Johannessen, H. T. D. & Hidle, K.-M. W. (2016). *New roles for research librarians : meeting the expectations for research support* (Chandos information professional series). Cambridge, Mass: Chandos.
- Kroll, S. & Forsman, R. (2010). *A slice of research life: information support for research in the United States*. Hentet fra <https://www.oclc.org/content/dam/research/publications/library/2010/2010-15.pdf>
- Kyvik, S. (2013). Academic Workload and Working Time: Retrospective Perceptions Versus Time-Series Data. *Higher Education Quarterly*, 67(1), 2-14.
- RIN & RLUK. (2011). *The value of libraries for research and researchers*. Hentet fra <http://www.rluk.ac.uk/wp-content/uploads/2014/02/Value-of-Libraries-report.pdf>
- Shin, J. & Jung, J. (2014). Academics job satisfaction and job stress across countries in the changing academic environments. *Higher Education*, 67(5), 603-620.
- Smith, D. E. (2005). *Institutional ethnography : a sociology for people* (The gender lens series). Lanham, MD: AltaMira.
- Tan, S. & Brown, J. (2005). The World Café in Singapore: Creating a Learning Culture Through Dialogue. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 41(1), 83-90.
- Vaughan, K. T. L., Hayes, B. E., Lerner, R. C., McElfresh, K. R., Pavlech, L., Romito, D., .Morris, E. N. (2013). Development of the research lifecycle model for library services. *Journal of the Medical Library Association*, 101(4), 310-314.

Voog, H., Arnebrant, K., Bank, M., Eltén, A., Johnsson, M., Kjellberg, S., Persson, A.-C. (2013). Tillgänglighet, närhet och synlighet – gemensamma utmaningar för LUB-nätverket för att möta forskares behov av stöd vid Lunds universitet. Lunds universitets bibliotek (LUB). Hentet fra <http://portal.research.lu.se/portal/files/5848831/3404888.pdf>

Widerberg, K. (2015). *I hjertet av velferdsstaten : en invitasjon til institusjonell etnografi*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Wiklund, G. (2012). *Vad är forskarservice?. En litteraturöversikt inom LUB-projektet Forskares behov av service och stöd*. Lund universitets bibliotek. Hentet fra <http://lup.lub.lu.se/record/3364114>

Wiklund, G. & Voog, H. (2013). It takes two to tango—making way for relevant research support services at Lund University Libraries (LUB). *ScieCom Info*, 9(1).

ⁱ Her brukes kontaktbibliotekarbegrepet, som betegnelse på bibliotekarer som har særlig ansvar for kontakten og arbeidet opp i mot bestemte forskningsgrupper, institutt og/eller fakultet.